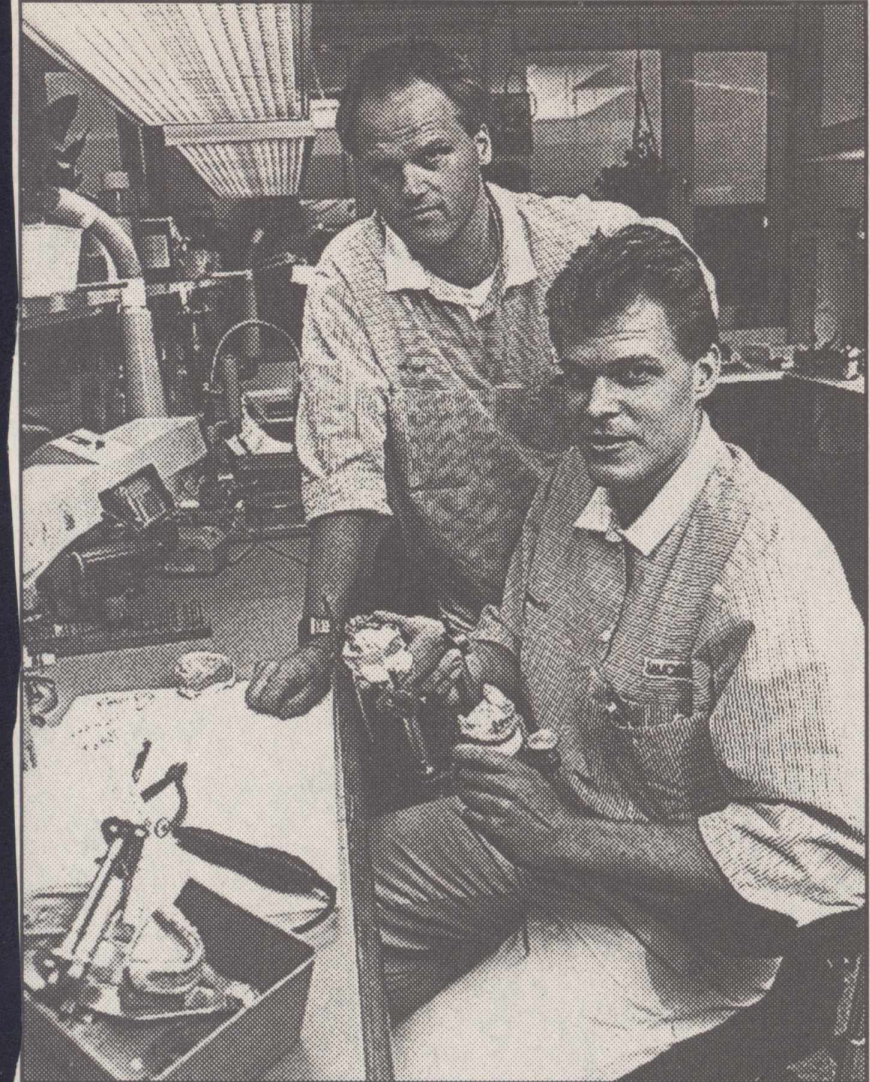

Bengt-Erik Edler och Tommy Jacobsson har nio respektive sju år i företaget. De jobbar mycket i guld och har märkt en markant nedgång på de dyrare jobben det senaste året.

Anna Carlson, Gun-Britt Wallgren och Inga-Lill Samuelsson på modellavdelningen är oroliga över hur det skall bli med jobben. — Jag har bara arbetat här i 3,5 år och känner mig verkligen i riskgruppen, säger Anna Carlson.

Depenova varslar 20

19/11 1992

BOXHOLM
Tandteknikerlaboratoriet Depenova AB i Boxholm varslar 20 av sina 80 anställda, varav ca 70 procent är kvinnor.

Anledningen är minskningen av större och kostsammare beställningsarbeten från landets tandläkare.

Företaget som etablerade sig under namnet Tandteknikertjänst i Boxholm 1975 hade först ett 20-tal anställda.

Företaget har som mest haft över 100 sysselsatta, men sedan ett par år tillbaka har de

Minskat 15 procent

— Vår förhoppning är att vi inte behöver varsla alla 20, men vi skickar in ett varsel på 20 anställda till länsarbetsnämnden före kommande månadsskifte. Jag hade aldrig kunnat drömma om att arbetslösheten även skulle drabba den här yrkesgruppen, säger platschef Tore Nilsson, som har jobbat i branschen sedan 1950-talet.

Under våren var beläggningen på Depenova bra, men under hösten har orderingången minskat väsentligt. Boxholmsföretaget har sin kundkrets bland folk-tandvårdsinrättningar och privattandläkare i hela landet.

— På senare tid har vi nog

förstått att det här skulle komma förr eller senare. Det är främst de dyrare och mer avancerade arbetena som uteblir, och kunderna vill oftare ha kostnadsberäkningar.

Hela branschen är i gungning berättar Depenovas platschef i Boxholm, som räknar med en 15-procentig nedgång under hösten.

Alla är oroliga

Han förstår dem som drar in på tandvården när tiderna blir kärvare. En undersökning visar att tandlagningen prioriteras först på 16:e plats när det gäller svenskens utgifter.

— Alla är oroliga efter budskapet om uppsägningar. Förhoppningen är att siffran 20 kan minskas med någon eller helst några personer, säger fackklubbens ordförande Maria Jacobsson-Ögnelooh.

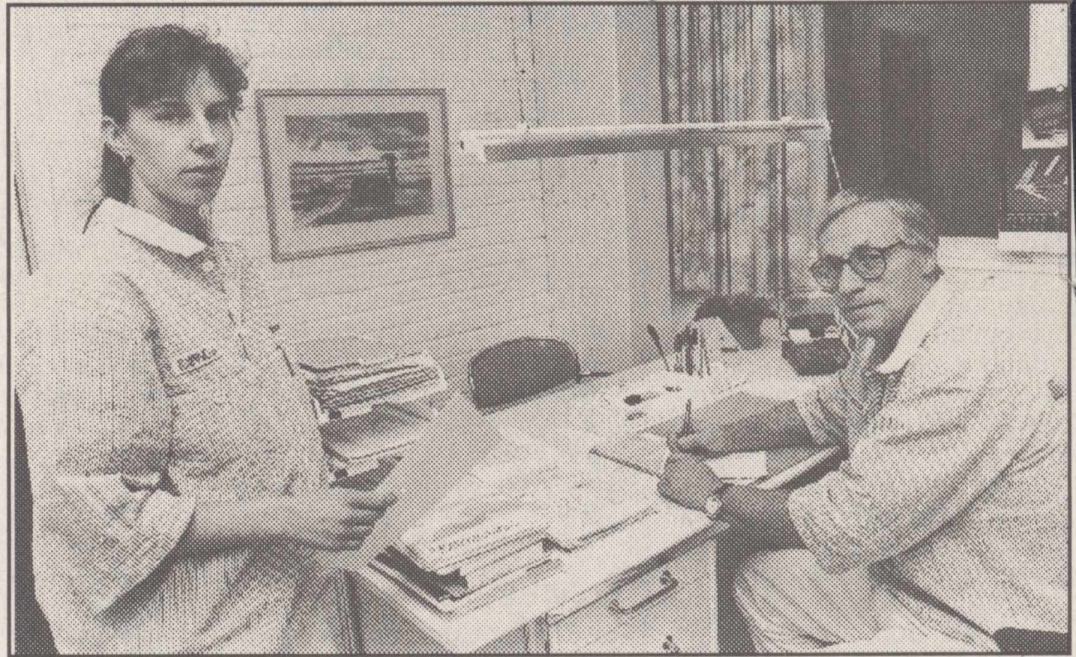
— Vi är alla oroliga inför framtiden, säger Anna Carlson, Gun-Britt Wallgren och Inga-Lill Samuelsson på modellavdelningen. De har jobbat 3,5 respektive 8,5 och 9 år i företaget.

I riskgruppen

— Jag känner mig verkligen i riskgruppen, det bästa vore om vi fick reda på vilka som får gå redan i dag, säger Anna Carlson och betraktar

Foto: SVEN FRANSSON

Platschef Tore Nilsson och fackklubbens ordförande Maria Jacobsson-Ögnelooh har dystra besked till sina arbetskamrater på Depenova i Boxholm.

en nyligen gjord avgjutning.

— Vi på modellavdelningen har ingen tandteknikerutbildning, och det kanske påverkar vilka som får gå, säger Inga-Lill Samuelsson.

Tommy Jacobsson och Bengt-Erik Edler, med sju respektive nio års anställningstid, jobbar mycket med guld och dyrare arbeten.

— Jag tycker vi har klarat oss bra hittills, men nu har en markant nedgång på dyrare arbeten märkts, säger Tommy Jacobsson.

När höstmörkret sänker sig över Boxholm blir det extra mörkt över både Fundia och Depenova som tillsammans varslar 85 anställda.

SVEN FRANSSON

Inte ett enda jobb ledigt

BOXHOLM

Fundia varslar 65 anställda. Depenova varslar 20. Antalet arbetslösa i Boxholm kan komma att fördubblas.

På arbetsförmedlingen fanns under onsdagen inte ett enda jobb att förmedla.

— Visst känner man sig en aning frustrerad, säger platsförmedlare Rolf Larsson.

— I stället för att förmedla jobb går tiden åt till själva hanteringen av de arbetslösa.

På onsdagen fanns i Boxholm 75 arbetslösa, ytterligare 60 är deltidsar-

betslösa. I dessa siffror är inte de lagda varslen medräknade.

— Vi vet ännu inte vilka som får sluta. Därför är det svårt att sätta in några åtgärder just nu. När vi får veta vilka som tvingas sluta kan vi börja serva de varslade.

Som det ekonomiska läget ser ut i dag på arbetsförmedlingen finns det inga pengar för att till exempel köpa utbildningsplatser.

Hur det är i april och fram till semestern, då de flesta beräknas sluta sina jobb, är oklart.

ANNIKA PETTERSON

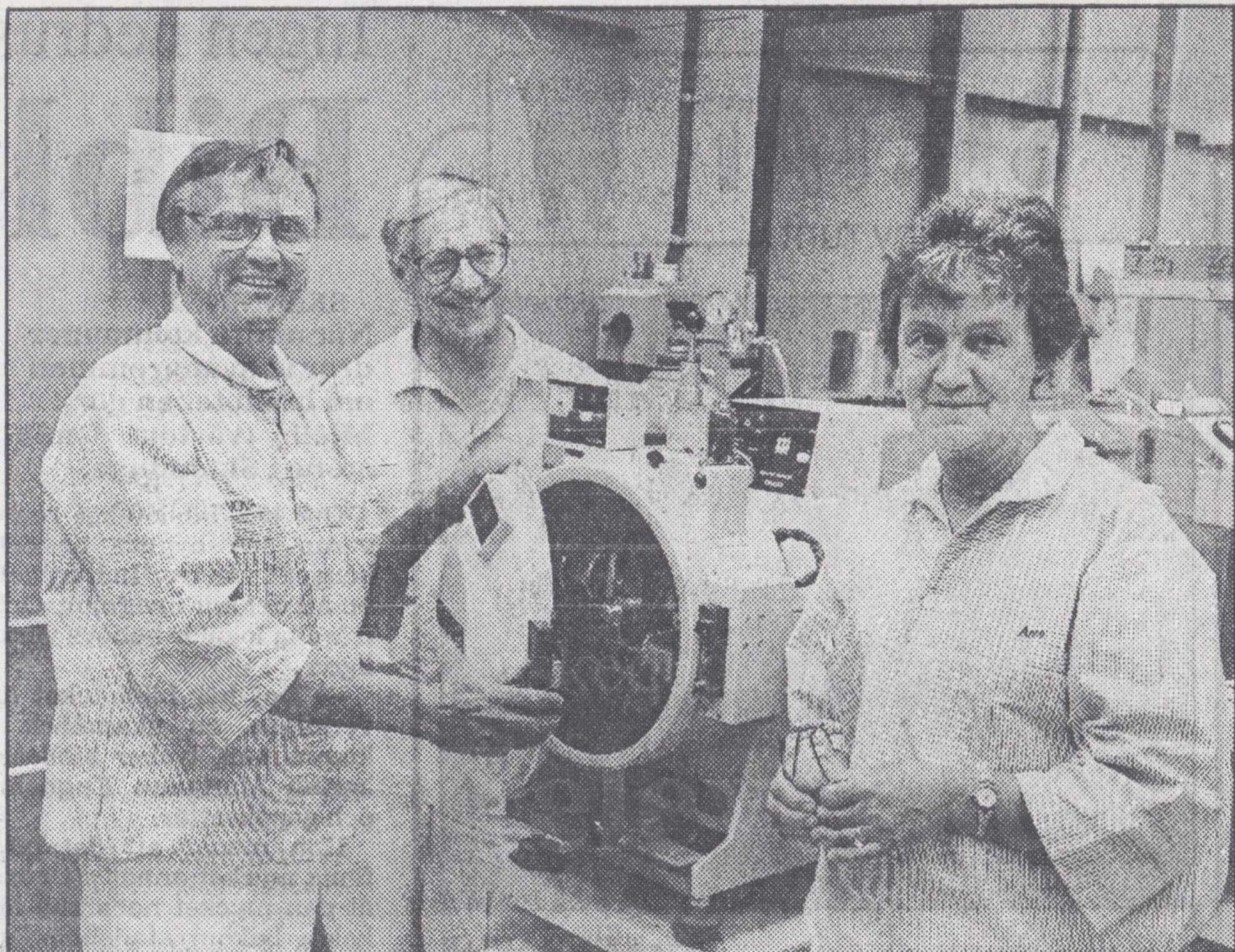

Foto: KARL-JOHAN NORÉN

Vid gjutapparaten började utvecklingsarbetet på Depenova för titan som material för konstgjorda tänder. Makarna Jan och Anne Ohlqvists pionjäranda anses av platschefen Tore Nilsson (mitten) vara främsta orsak till Boxholmslabbets framgångar på detta område.

Titan ersätter guld i tänder

Boxholm fräser till

BOXHOLM

Depenova AB:s tandteknikerlabb i Boxholm blir först i landet med att tillverka kronor och bryggor av titan i en numeriskt styrd fräsmaskin. Laboratoriet går alltmer över från guld till titan som tandmaterial.

Titanet dök först upp genom så kallat implantat (skruvar som opererades in i käkbenet som fäste för konstgjorda tänder).

Sedan har det också blivit ett ersättningsmedel för koboltkrom i delproteser. Sedan 1 januari 1991 blev det tillåtet i Sverige att ersätta guld med titan för bryggor och kronor.

— Vi har gjort det till 25 procent, vilket i antalet kronor och bryggor innebär 6 000–6 500 stycken. Knappast något annat labb i landet har gjort så många titanarbeten som vi, säger platschefen Tore Nilsson.

Fler fördelar

Titanet dök först upp genom så kallat implantat (skruvar som opererades in i käkbenet som fäste för konstgjorda tänder).

Sedan har det också blivit ett ersättningsmedel för koboltkrom i delproteser. Sedan 1 januari 1991 blev det tillåtet i Sverige att ersätta guld med titan för bryggor och kronor.

— Vi har gjort det till 25 procent, vilket i antalet kronor och bryggor innebär 6 000—6 500 stycken. Knappast något annat labb i landet har gjort så många titanarbeten som vi, säger platschefen Tore Nilsson.

Fler fördelar

Titanet blir billigare för patienten. Även om titanet kräver fler arbetstimmar på labbet än guld, så uppvägs det med råge av det billigare materialet. För ett större arbete är den totala prisskill-

En numeriskt styrd fräsmaskin är Depenovas senaste drag för att ytterligare utveckla titansidan. Den provkörs nu och tas i drift i september. Andreas Karlborg sköter maskinen.

naden cirka 2 000 kr (som fördelas på patienten och försäkringskassan).

Till titanets andra fördelar gentemot guld, hör att det inte finns några kända allergibesvär av detta grundämne, samt att det är röntgengenomsläppligt.

Nackdelar då?

— Det är bökigt i början att arbeta med, många har gett upp, och det kräver investeringar på cirka 700 000 kronor för gjutningen och lasersvetsningen som de små laboratorierna, som branschen domineras av, inte orkar med.

Tore Nilsson säger att det i mångt och mycket var pionjärandan hos två av avdelningscheferna i Boxholm, Jan och Anne Ohlqvist, som fick laboratoriet att övervinna de initiala svårigheterna med titanet.

— De jobbade till att börja med på kvällar, nätter och helger för att hitta tekniska lösningar och det gav resultat.

”Fortfarande hantverk”

Fräsmaskinen, som blir ett komplement till gjuten titan, är numeriskt styrd. En dator kopplad till ett mätinstrument avläser formen på den tand som ska förses med krona eller brygga.

En diskett från denna dator stoppas sedan in i en annan dator som styr fräsmaskinen, som ska hinna med 15 arbeten på en dag när den blivit intrimmad.

— För bara några år sedan hade detta varit science fiction. Men tandteknik är fortfarande ett hantverk. Fräsmaskinen kan inte göra alla arbeten. Sedan maskinen fräst till en krona av ett metallstycke återstår fortfarande den manuella porslinspåbränningen, ett riktigt konsthantverk, säger Tore Nilsson.

Anställningsstopp

På Depenova i Boxholm arbetar i dag cirka 90 personer. Labbet är inte så konjunkturkänsligt, men beställningarna mattas ändå något i dåliga tider. Anställningsstopp råder sedan ett år.

— Investeringen i fräsmaskinen på 800 000 kr innebär inte att vi rationaliserar bort några befintliga jobb. Den stärker våra möjligheter att kunna ta emot beställningar och kapa arbetstoppar. Den kräver bara en persons skötsel och kan köras i kontinuerlig drift om så skulle behövas. Den ska också kunna användas för att fräsa porslins, säger Tore Nilsson.

Fackets kommentar

Maria Jacobsson-Ögne-looh, ordförande för HTF-klubben på företaget, tycker att beslutet om maskinen gick väl snabbt, men är i sak positivt inställd till satsningen.

Hon ser det som värdefullt att laboratoriet finns med långt fram i den tekniska utvecklingen, och hon litar på företagets besked att investeringen inte ska medföra förlorat jobb för någon av de anställda.

KARL-JOHAN NORÉN

SÅNGLEKTIONER

för alla åldrar

Kontakta Åke Persson
tel 0140-176 14